

Chương 2

Nhà mới

Những ngày đầu tiên vừa đặt chân xuống Sài Gòn, Hoá ở tạm một gian “phố” gần khu Chợ Quán. Căn nhà là một tầng bé nhỏ, cuối một ngõ hẻm. Đằng sau nhà là bãi hoang.

Căn nhà này là của người bạn Hoá vừa đi vắng vì công vụ. Anh ta về Hà Nội. Hôm gặp Hoá, chân ướt chân ráo, giữa phi trường Tân Sơn Nhất, anh bạn đã bắt tay Hoá rồi rút ở túi áo ra một cái chìa khoá. Anh chìa cho Hoá:

“Cho anh mượn tạm cái nhà. Chắc chưa có ai ở. Nhân tiện, coi nhà hộ. Độ nửa tháng nữa, tôi sẽ vào. Chúng mình nói chuyện sau vậy”.

Thế là người bạn về Bắc, Hoá đã đến mở cửa cái gian nhà bé nhỏ này. Buổi trưa hôm anh đến, mưa to. Anh xuống xe, đi bộ qua một ngõ đất, vừa hẹp, vừa lầy lội. Dăm ba đứa trẻ con đầu trần mặc áo hoa, đứng dưới mưa nhìn anh. Anh nhìn chúng, mỉm cười xã giao, khi anh nghĩ đến những giấc ngủ trưa của anh, bọn chúng dễ đến phá phách loạn xạ lắm đấy.

Sau đó, Hoá đi nhanh về cuối ngõ. Căn nhà nhỏ bé cửa sơn xanh khép đóng im ỉm sau một hàng rào gỗ lưa thưa. Dăm bụi cỏ dại mọc ngổn ngang trên lối đi.

Nhà mới có hai tầng và một gian gác lửng bằng gỗ. Một cặp vợ chồng và hai ba đứa con thì ăn ở rộng rãi. Ở cho đủ, có thể chứa được ba chục con người. Hoá chợt nghĩ đến cái nơi ở thứ hai này. Trong một thoáng, Hoá nghĩ đến cái gác trọ của anh ở Hà Nội. Một số lẻ giữa phố Cầu Gỗ. Anh tính nhẩm: Dễ cũng đến ba chục người. Hoá mỉm cười, nhớ đến những ngày nắng tháng Năm, tháng Sáu ở Hà Nội, gian gác xép Cầu Gỗ rung lên trong những tiếng quạt, tiếng thở, và ngọt ngọt một thứ không khí nồng cháy. Bọn Hoá ăn ở cái lối “hấp cách thủy”, như thế trong suốt một vụ hè 54. Vậy mà chẳng ai kêu ca, chẳng ai ốm đau, và cũng không một ai bỏ đi. Thì ra cái khu vực tối thiểu cho một đời sống, nhiều khi đi xuống mức của những phân, những ly. Người ta nằm nghiêng mà ngủ, đi lên đi xuống cũng phải có tổ chức để tránh va chạm. Gian gác biến thành những con đường một chiều.

Mưa to hơn, Hoá mỉm cười một mình nhìn chung quanh gian buồng bỏ không. Từ ngoài mặt đường, nước chảy vào buồng ngoài, vào buồng trong và đọng lại trước cửa bếp. Vũng nước đục ngầu ngầu. Hoá nghĩ thầm: Không quét dọn sạch sẽ chỗ này không ở được. Đoạn, anh lần xuống bếp. Người bạn vừa đi khỏi mà cái bếp tro lạnh như không có ai thổi nấu đã nhiều ngày. Hoá nghĩ đến những nếp sống phóng túng ở đây. Bữa ăn người ta kéo cả ra tiệm. Anh không ngạc nhiên nữa.

Anh đi lên gian gác xếp. Trên đó tối thẫm. Một mùi ẩm mốc bốc lên từ những góc tối. Hoá đánh diêm soi thấy một gian gác trống trơn. Trên sàn gỗ ngang mấy tấm gỗ mộc. Anh đi xuống.

Mưa đã tạnh hẳn. Hoá mở cửa ra ngòai trên bậc cửa nhìn ra đường. Từ đầu ngõ, gió thổi tới, mát lạnh qua những vũng nước. Lá rụng xanh mặt đường. Bọn trẻ con ban nãy, thấp thoáng từ những căn nhà bên cạnh, lại ùa đến. Chúng cũng có vẻ nghịch ngợm như những lũ trẻ của phố sá Hà Nội, nhưng trông tươi tắn và ngây ngô hơn. Chúng nắm tay nhau nhìn Hoá rồi nhìn nhau, cười âm lên. Hoá cũng cười. Anh hút một điếu thuốc lá. Bọn trẻ thấy Hoá yên lặng, càng cười dữ. Đoạn một đứa sán đến hỏi anh:

“Thầy mới vô hả?”

Hoá bảo:

“Phải rồi mới vô”. Tiếng Bắc anh dùng, làm lũ trẻ con cười to hơn.

Một lát sau, chúng đã biết tên anh, và anh đã mượn được lũ trẻ vô số là đồ dùng. Búa, chổi sể và mấy cái gầu con để múc nước.

Chúng để cả trên thềm cửa rồi bỏ đi.

Đêm xuống. Một đêm Sài Gòn rộng thoáng sau một chiều nhạt nắng. Hoá ngòai ngoài thềm cửa, nhìn từ đầu ngõ đến cuối ngõ. Anh nhìn vu vơ. Một nửa ngày đặt chân thủ đô tự do, Hoá chưa kịp quen ai. Anh hút một điếu thuốc lá nữa. Thuốc cháy, khói chảy xanh về cuối ngõ, như vào một lối đi quen thuộc cũ. Lòng Hoá phân vân nhiều. Anh nghĩ đến Sài Gòn. Anh nghĩ đến Hà Nội. Nghĩ miên man. Một số bạn hữu cũ, anh sẽ không gặp họ ở đây. Có lẽ không bao giờ nữa. Họ đã ở lại.

Giữa một buổi đêm Sài Gòn vừa lên đèn. Hoá nghĩ về Hà Nội qua những ý nghĩ đầy mến thương. Anh nghĩ đến những gian nhà ngoài ấy, cửa ngõ khép đóng trong một tâm sự đau khổ thẳm kín, khi những người lên đường đã vội vã bỏ đi. Một miếng đất. Một khoảng sân. Một chỗ ngòai xem một cuốn sách dưới mái hiên. Rất nhiều tình người gắn bó gửi cho một mái nhà ấm.

Vậy mà Hoá đã lia bỏ tất cả, để mà ngòai một mình trong cái ngõ tối hẹp này. Ngày mai dành cho anh những gì? Trong thời gian và không gian miền Nam, ngày tới, rồi Hoá còn mất nhiều ngày xây dựng một cơ sở mới, để cho một đoạn đời lại có thể lên hương và một cuộc sống lại có thể bắt nguồn. Anh nhìn lâu lâu xuống lòng đất ngõ trước mặt. Tối xuống hẳn. Hoá không nhìn thấy gì nữa.

Nhưng anh đoán thấy đất ở đây cũng như ở bất cứ nơi nào cũng mát lắm, và cũng chứa đầy những sự bất ngờ cho một bàn tay của người.

Ngày mai, ngày kia, anh sẽ gây lại như từ xưa, những ngọn lửa, những sợi dây nối kết với chung quanh. Anh nghĩ đến bọn trẻ ban nãy. Những tấm áo hoa sặc sỡ của chúng. Tiếng chúng cười vang vang. Những con mắt chúng đen láy nhìn cái “ông ngoài Bắc” vừa đến ở cùng ngõ. Dăm ba ngày, rồi Hoá quen thuộc với lũ trẻ hơn, chúng sẽ thay thế cho một lũ cháu Hoá ở ngoài Bắc với bố mẹ chúng nó.

Trong phút giây suy nghĩ đến một cuộc chiến tranh đau khổ lâu dài chỉ chấm dứt để nối kết những con người trên xứ sở xấu số này vào một niềm đau chia sẻ thù oán, Hoá nghĩ nhiều đến những đứa nhỏ. Tương lai của những mái đầu trẻ thơ ấy sẽ ra sao nếu hôm nay, những lứa tuổi măng non ấy đều lớn lên trong một thể hệ chia cắt đứt đoạn? Những sợi dây nối kết đứt rồi, từng đoạn một, ngày lại ngày. Trong Hoá ớn lạnh một cảm giác núi rừng. Hình ảnh một chân trời mịt mù. Cách sông. Cách núi. Hoá để lại tất cả ngoài ấy. Tất cả.

Chiều nay, ngồi một mình trong ngõ hẹp, Hoá nhìn xuống một ngọn lửa lấp lánh đầu ngọn thuốc lá, và anh nghĩ đến những con người mới anh sẽ tiếp xúc ở đây. Lũ trẻ nhỏ mặc áo hoa. Những gia đình chung ngõ. Cùng là đời sống phường phố lớn rộng của Sài Gòn. Những sợi dây liên kết vừa rung xuống thì những đường tơ mới đã rung lên. Vĩ tuyến không ngăn chia được lòng người, cũng không đánh nhòa mất được những khía cạnh của một sự sống đã được giác ngộ ý thức của tập thể. Đâu đâu, cũng là gắn bó, cũng là bám hút, cũng là những sợi dây, những bàn tay đan lầy nhau.

Một ý nghĩ. Một ý nghĩa khác nữa. Trong Hoá, những gánh nặng tâm sự buồn thảm với lần lần. Chúng như những chuyến đi, ngược về bên kia một vĩ tuyến oan khiên nào, và ở lại đó trong cái không khí tù đày của một thể giới thiếu tình người.

Hoá dụi tắt thuốc lá, đứng lên. Anh thông thả đi ra ngoài đầu ngõ. Hai bên, những cửa sổ mở rộng, ánh đèn lọt ra ngoài. Con đường đất nhỏ sáng lên từng quãng một. Nước đọng vui dưới chân anh. Nhìn vào bên trong anh thấy những gia đình Sài Gòn đầu tiên dưới ánh đèn:

Người bố, người mẹ, mấy đứa con. Những đứa trẻ mặc áo hoa ban nãy. Hoá mỉm cười đoán thầm, chúng đã kể chuyện cho bố mẹ về cái “ông ngoài Bắc” vừa đến. Khắp ngõ, tiếng radiô tung bùng một bản nhạc lên đường. Nốt nhạc líu ríu, đồ mạnh. Tiếng hát ngân dài, vượn lên, chứa đựng âm thanh đường trường. Buổi tối Sài Gòn cũng là buổi chiều Hà Nội đang lắng tai trong một bản nhạc mỗi người cùng nghe dưới mái nhà của mình.

Hoá đứng ngoài nhìn vào. Bóng anh đổ xuống mặt đường, xiêu đổ, lênh đênh. Anh nghĩ rằng trong những ngày gần đây, cuộc sống của anh rồi cũng sẽ có những tiếng nói, nụ cười của một lớp người sẽ đến, và sẽ nhận anh vào tập

thể. Từ một sự xây dựng rất cá nhân, cuộc sống khởi thủy rộng lớn thêm mãi, theo nhịp đi của những mạch máu nối kết đầm thắm với chung quanh. Hình ảnh một bếp lửa bập bùng hắt sáng lên một đêm đầu mùa trên mảnh đất mới, thổi mạnh một hương lửa thơm ngát vào Hoá, vào tận chỗ sâu thẳm của nội tâm anh.

Những hình ảnh cũ nhòa dần: Một chuyến đi. Những nét mặt. Những người bạn. Những bờ phố cũ. Một cuộc đời đã an định.

Trong ký ức gần gũi, Hoá nhớ đến một cuộc thử thách dữ dội nhất mà thời đại đã đặt ra cho những con người như anh. Anh đã chọn lấy một con đường trên đó thổi lửa một thứ gió lửa và chan hoà một thứ ánh sáng của miền tự do. Và Hoá đã đến đây chiều nay trong cái ngõ hẹp, sau một trận mưa chiều đột ngột của thành phố nhiệt đới.

Những tiếng động xa xôi vọng về. Nghe không rõ. Âm âm, ran ran. Những tiếng vội vã, như những bước chân đuối gáp, lại như những đoàn người đang xô chen nhau trên những ngã ba nào. Đền lấp lánh tứ phía. Cả một thành phố rộng lớn đang sống cái nhịp sống đương hoa, không bến bờ. Một cuộc sống toàn diện. Hoá nghĩ đến cái tự do của một ngọn triều đỏ oà oà về cái nét xanh veo của trời xa. Sài Gòn ở đây, Chợ Lớn bên kia. Những tiếng đồ gân như những bước chân xuống núi. Thành phố chứa đầy những tiếng suối trong. Thành phố dựng đầy những ngã cỏ non.

Hoá quay trở lại. Lòng ngõ đã tối hẳn. Một vài vũng nước óng ánh. Hai bên, những cánh cửa đã đóng hẳn. Tiếng radiô tắt lặng. Hoá đẩy cửa vào trong nhà. Anh bật đèn. Ánh sáng bùng lên khắp hai gian buồng. Vẫn như cũ. Một vài vũng nước đục ngầu chưa khô hẳn, làm thành những đường viền màu nâu tươi trên nền đá hoa.

Lòng Hoá thấy ấm lắm. Anh vui vẻ lấy chổi quét sạch một góc nhà, vừa đủ cho một chỗ đặt mình. Có tiếng muỗi vo ve nổi lên. Hoá chợt nhớ đến lũ trẻ mặc áo hoa. Ngày mai chúng sẽ mang đến cho anh mượn một hộp thuốc trừ muỗi. Đêm nay hãy tạm ngủ với mấy ông muỗi của đất mới. Hoá có cảm giác chúng sẽ đốt đau lắm. Muỗi Sài Gòn mà. Nhưng cũng chẳng hề gì. Giấc ngủ của Hoá sẽ ngon lành. Và ngày mai, một suối nắng sẽ chảy vào đây, và Hoá sẽ lại lên đường.

Ngày lớn sẽ dựng.

Hoá nghĩ về Hà Nội. Những hình ảnh mờ nhạt. Thấp thoáng sương khói. Ngoài ấy đã vào dĩ vãng. Những chân trời núi rừng. Hà Nội.